

Kritik mot Polismyndigheten i Västra Götaland för handläggningen av en förundersökning

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 18 april 2006, framförde AA klagomål mot bl.a. Polismyndigheten i Västra Götaland för långsam handläggning av en förundersökning m.m. Av anmälan och till denna fogade handlingar framgick att en polisanmälan om att AA:s dotter utsatts för övergrepp den 19-20 juni 2005 gjordes i anslutning till händelsen och att videoförhör med dottern hölls först den 4 oktober samma år samt att AA därefter inte hört något från polisen.

Utredning

Handlingar i polismyndighetens ärende K94326-05 och diarieblad i Åklagarmyndighetens, 2:a åklagarkammaren i Göteborg, ärende 402A-2827-05 infordrades och granskades. Av handlingarna framgick bl.a. följande.

Den 20 juni 2005 gjordes en anmälan om att AA:s förståndshandikappade dotter, BB (född 1979), blivit sexuellt ofredad av minst en man. Ett förhör hölls med BB samma dag, vid vilket hennes moster var närvarande. Efter att BB uppgivit att hon blivit våldtagen övervägdes att låta BB genomgå en gynekologisk undersökning. Eftersom det visade sig att en sådan undersökning skulle behöva genomföras under narkos beslutades att någon undersökning inte skulle göras. Den 11 juli 2005 hördes personal från det boende där BB var bosatt. Den 19 juli 2006 lottades ärendet in på åklagarkammaren och två dagar senare utfärdade åklagare direktiv om att videoförhör skulle hållas med BB och att detta förhör skulle hållas av utbildad personal. Målsägandebiträde för BB förordnades den 22 juli 2005. Åklagaren skickade den 2 september 2005 en påminnelse till polisen. Videoförhöret med BB hölls den 4 oktober 2005 och någon utskrift av förhöret skedde aldrig. Åklagaren skickade den 21 januari 2006 en förfrågan till polisen om utredningsläget. Den 7 mars 2006 beslutades att förundersökningsledningen skulle återgå till polismyndigheten som den 11 april 2006 lade ned förundersökningen p.g.a. bristande spaningsresultat.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av ärendet, varvid särskilt skulle belysas handläggningen av det videoförhör som hållits i ärendet.

Polismyndigheten (biträdande länspolismästaren CC) kom in med ett remissvar, till vilket var fogat en bilaga med kommentarer från de inblandade polismännen (här utelämnad).

Polismyndigheten gjorde följande bedömning.

Målsäganden var förståndshandikappad och hade vid anmälningsupptagningen svårigheter att redogöra för vad som hade hänt. Det låg närmast till hands att anta att hon hade utsatts för ett sexuellt ofredande men det kunde även handla om ett sexualbrott av allvarligt slag.

Ärendet får anses ha varit svårbedömt. Det talar för att polispersonalen vid kriminaljouren borde ha kontaktat åklagaren omedelbart och tagit upp frågan om att försöka få en läkarundersökning genomförd samma kväll för att inte någon bevisning skulle gå förlorad. En sådan undersökning hade kunnat ge svar på om målsäganden utsatts för ett sexuellt övergrepp. Nu kom denna fråga att kvarstå obesvarad under hela utredningen. Det är fortfarande osäkert vad som har hänt, vilket måste upplevas som otillfredsställande både för vårdpersonalen vid det hem där målsäganden bor och för hennes anhöriga.

Anmälningsupptagaren ansåg sig inte kunna hålla ett regelrätt målsägandeförhör utan skrev ned hennes uppgifter i en promemoria och noterade att ett förhör med henne borde hållas som barnförhör. Det måste ha stått klart för polispersonalen att målsäganden var i behov av ett målsägandebiträde på grund av sitt handikapp och även av det skälet borde åklagaren ha kontaktats så snart som möjligt.

Det dröjde en månad innan saken blev anmäld till åklagaren. Under denna tid vandrade ärendet mellan olika polisiära förundersökningsledare med den påföljden att ingen verkar ha tagit riktigt ansvar för utredningen.

Åklagaren angav i sina utredningsdirektiv att förhöret skulle videofilmas och med hänsyn till målsägandens förståndshandikapp hållas av lämplig utbildad person. Någon sådan förhørsledare fanns inte direkt till hands. Det kom därför att förflyta oacceptabelt lång tid innan man fick fram den rätta förhørsledaren som kunde genomföra förhöret.

I ett sådant läge får man göra det bästa av situationen och ta den förhørsledare som finns tillgänglig för att få den spontana berättelsen i så nära anslutning till händelsen som möjligt. Det går inte att komma ifrån att allt eftersom tiden går utsätts målsäganden på olika sätt för påverkan och minnesbilden av vad som har hänt kan förändras.

Det bandade förhöret har aldrig skrivits ut, vilket är oacceptabelt. Finns det ingen skrivhjälp att få är det förhørsledarens sak att skriva ut det, vilket inte alls är särskilt ovanligt att så sker.

Muntliga upplysningar inhämtades från kammaråklagaren DD.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret.

Bedömning

Ett beslut att inleda en förundersökning skall fattas av polismyndighet eller åklagare. Har förundersökningen inletts av polismyndighet och är saken inte av enkel beskaffenhet, skall ledningen av förundersökningen avseende brottet övertas av åklagare, så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet. Åklagare skall

också i annat fall överta ledningen när det är påkallat av särskilda skäl (23 kap. 3 § första stycket rättegångsbalken, RB).

I Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningen av förundersökning i brottmål föreskrivs att åklagare skall överta förundersökningen bl.a. när det under förundersökningen krävs en åtgärd av domstol, t.ex. förordnande av målsägandebiträde och när brottet är svårbedömt eller det annars med hänsyn till utredningens art är påkallat att åklagaren leder förundersökningen (se FAP 403-5, 7 § första och fjärde punkterna).

En förundersökning skall bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja en förundersökning skall den läggas ned (23 kap. 4 § andra stycket RB).

Enligt 1 § första stycket första punkten lagen (1988:609) om målsägandebiträde skall målsägandebiträde förordnas när förundersökning inletts i mål om brott enligt 6 kap. brottsbalken, om det inte är uppenbart att målsäganden saknar behov av sådant biträde.

I det nu aktuella ärendet var målsäganden förståndshandikappad och anmälan gällde brott enligt 6 kap. brottsbalken. Mot den bakgrunden är det uppenbart att hon var i behov av ett målsägandebiträde och att ett sådant borde ha förordnats snarast möjligt. Redan på grund av detta borde polismyndigheten omedelbart ha överlämnat förundersökningsledningen till åklagare i stället för att, som nu blev fallet, vänta en månad. Därtill kommer, som polismyndigheten anfört, att ärendet förefaller ha varit svårbedömt. Även med hänsyn till det borde således polisen snabbt ha tagit kontakt med åklagare.

Vid förhöret med målsäganden i samband med anmälningsupptagningen konstaterades att förhör med henne behövde genomföras som barnförhör. Trots detta kom det att dröja ända tills i början av oktober 2006, dvs. nästan fyra månader, innan ett sådant videoförhör kunde hållas. Som polismyndigheten anfört är detta dröjsmål inte acceptabelt – inte minst med beaktande av att målsäganden var förståndshandikappad och det redan vid anmälningsstillfället anmärktes att hon bl.a. hade svårt att definiera tider. Med hänsyn till målsägandens handikapp var det alltså särskilt viktigt att förhör hölls så snabbt som möjligt, vilket de utredningsansvariga polismännen borde ha insett.

Utredningen ger sedan vid handen att det aktuella videoförhöret aldrig skrevs ut. Enligt uppgift synes förklaringen till detta vara det, minst sagt, anmärkningsvärda förhållandet att det inte fanns någon som kunde skriva ut förhöret. Jag kan endast instämma i polismyndighetens bedömning att det är oacceptabelt att ett förhör inte skrivs ut av det skälet att det inte finns någon skrivhjälp. I ett sådant fall ankommer det givetvis på förhørsledaren att själv skriva ut förhöret.

Sammanfattningsvis förtjänar polismyndigheten kritik för sin handläggning av ärendet.

Vad som i övrigt kommit fram föranleder inte någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.